

תרבות

קולנתע ישראל'י 2001

חזור לתוכן | שלח לנו דואל | פורום "תרבות" | קישורים | ארכיון "תרבות" | הורד את תוכנת הקול

פרגודים | מרט

משחק: דורון תבורי, חליפה נאטור, גילי בן אוזיליו, אורי רביץ, מוטי כץ, רבקה נוימן, טאהר נגיב, סאלח בכרי, ליאת גורן, דיראר סלימאן, סלווה נקארה.

מחזה: ז'אן ז'נה

תרגום: דורון תבורי

עריכה: דורון תבורי, אופירה הניג

תפאורה ותלבושות: מרים גורצקי

מוסיקה מקורית: שושן

תאורה: פליס רוס

בימוי: אופירה הניג

הבימה התיאטרון הלאומי בשיתוף פסטיבל ברלין, 2002;

ועכשיו נעבור לאנטיתזה. כשמר אגמון נזכר לעיתים, שבכל זאת הוא מנהל תיאטרון לאומי וכדאי מדי פעם לזרוק איזו עצם למי שרוצה לראות תיאטרון על אמת, ניתן על-ידו אור ירוק להפקות מעניינות באמת. אופירה הניג, הבמאית, ודורון תבורי, המתרגם והשחקן, רקחו למעננו לפני שנתיים את "השיבה למדבר", הצגה אידיאולוגית מופלאה, שהכירה לנו את העולם של קולטס. עכשיו, פונים הניג ותבורי עשרים שנה אחורה, בשביל לגלות את האב הרוחני של קולטס, ז'אן ז'נה, במחזה "מלחמת אלג'יר" משלו, יצירה רחבת יריעה המכוננת "פרגודים". עכשיו, מכיוון שלראות בארץ הפקה מושקעת באמת של מחזה לא

2

פופוקרי כהוא זה, עתיר פיוט כבד ואינטלקטואליסטי כמו שרק מחזה צרפתי יכול להיות, זה סוג של תקלה מערכתית חד-פעמית, כדאי מאוד לקחת את הרגליים ולרוץ לראות את הדבר הזה, גם אם בסופו של דבר, סביר להניח, צפויה לכם חוויה קשה. "פרגודים" של אופירה הניג היא אתגר אינטלקטואלי וחוויה אסתטית מקסימה, שלוקחת את מושג "התיאטרון האידיולוגי" הכי רחוק שרק אפשר, מבלי להתפשר ולו במעט עם טעם הקהל. לא בטוח שאני הייתי הולך כל-כך רחוק, אבל לאומץ אמנותי כזה עדיין חייבים להריע.

אז מה זה "פרגודים"? ז'אן ז'ינה כתב את המחזה לקראת סוף מלחמת אלג'יר, אולם העלה אותו רק ב-1966, אחרי סיומה, כאשר הבמאי המיועד רוזיה בלאן הוצע מהרשימה השחורה ויכול היה לחזור ולביים בתיאטרון "אודאון" המסובסד. אומרים שז'ינה לא האמין בתיאטרון פוליטי כאמצעי לשינוי מציאות, אלא ביקש ליצור חוויה לא ריאליסטית על בסיס חומרים אקטואליים. המחזה שכתב כלל בתוכו כ-95 דמויות ולא יצר דבר מה, שניתן להגדירו כמבנה עלילתי. הניג ותבורי קיצרו, לדבריהם, את המחזה בחצי וניסו לנצל עד המקסימום את 11 השחקנים ש"הבימה" הסכימה לממן. נעשה נסיון אמיתי (שהצלח רק בחלקו) לבנות קו עלילתי קוהרנטי, קוצצו קטעי הגות מעיקים, הושם דגש על הומור. עדיין, שלוש שעות פלוס של צפייה ב"פרגודים" היא חוויה מאוד לא קלה ואפשר להבין את הצופים הישראלים הממוצעים, שבחרים לעזוב באמצע. המחזה הוא כבד, רב מלל, לפעמים עיוני יתר על המידה ובכל מקרה די מעייף. יאמר לזכות היוצרים, שאף-על-פי שבמאבק בין החומר לעיבוד הבימתי, החומר ניצח, העיבוד הבימתי הוא עדיין סוכרייה לא קטנה.

אופירה הניג, כבר אמרתי, היא במאית נפלאה. פשוט גאוה לבמה העברית הדלה מדי בשנים האחרונות. לא כולם אוהבים את בימוי השחקנים שלה ויש כאלה שיגידו שיש כאן נטייה לצעקנות במקום הפנמה רגשית. אני מאוד אוהב את בימוי השחקנים של הניג, בימוי ששם דגש על תיאטרליות, על אפקט, על צבע, ואני חושב שהופעתו של דורון תבורי, כפי שהייתה גם ב"שיבה למדבר", היא פשוט והדרה הרמה. ראיון וווה למופיעו. אולח

3

הניג (לעומת עמרי ניצן) מצליחה לבנות תפיסה מקורית מאוד ומרהיבה מאוד, בשיתוף המעצבת המוכשרת מרים גורצקי. העירוב בין התלבשות המרהיבות לחול האדום הממלא את הבמה, לצבעים השונים הנוטלים חלק במשחק, יוצר עולם תיאטרוני קסום באמת. ההתלהבות והמסירות הגלויה לעין של כל צוות השחקנים גם היא נקודת זכות ל"פרגודים", שכמו ברוב ההצגות שאני אוהב (ולעומת "אמא קוראזי"), נראה כי עבדו עליה הרבה ולעומק.

מצד שני, כמו שכבר רמזתי, אפילו הנדלזלץ הודה שלא ירד לסוף דעתו של הטקסט. הטקסט הקשה באמת משתלט על ההצגה וחונק אותה בהרבה מובנים, למרות התרגום המושקע והחיוני של תבורי. אני לא יודע מה צריך היה לעשות איתו (אולי לקצץ עוד?), אבל נדמה לי שהמאמץ האינטלקטואלי שמשקיע הצופה בהצגה גורע בסופו של דבר מהעולם הרגשי שלה ומונע את הקתרזיס, שבהחלט יכול היה לקרות כאן. זה לא קיצוני כמו ב"מיתוס" של רנה ירושלמי, כי הניג משכילה ליצור דמויות חיות וחיוניות שמעוררות הזדהות (במיוחד אלה בגילומן של רבקה נוימן ומוטי כץ), אבל זה עדיין פחות רגשי ממה שרצוי היה שיהיה. ב"שיבה למדבר", הצליחה הניג לשמור על איזון מבורך בין האינטלקטואליות ליסוד התיאטרלי-בידורי, אפילו שגם שם הרבה צופים בחרו להצביע ברגליים. ב"פרגודים" היא מקשה עלינו אף יותר.

מה שלא יהיה, "פרגודים" היא חוויה תיאטרלית, שצריך לעבור. מסוג האתגרים, שמעניין להענות להם, מעניין לבחון את מידת ההבנה שלנו, לנסות לפענח ולהתווכח. פתיחה נאה מאוד למשכן האלטרנטיבי החדש של "הבימה" ו"הקאמרי". מי שתאטרון כזה חשוב לו, לא כדאי שיחמיץ.

ציון בסולם מכונת הבידור של מרט: ****

מועדי הצגות מתוך אתר "הבמה"